

Už sem nechod'!

generální
stávka 1989
v Rožnově

17
11
89

Rožnov 89

Rožnov 89 # Panely s příběhy roku 1989 v Rožnově pod Radhoštěm směřujícími k sametové revoluci najdete na těchto místech (nebo na <http://roznov89.knir.cz>):

- 1 Několik vět – u krytého bazénu
- 2 Generální stávka – PRAVÉ ČTĚTE
- 3 Charta 77 – autobusové nádraží
- 4 První máj – křižovatka u Rosavy
- 5 Incident – Nádražní ulice
- 6 Akce Říman – Nádražní ulice
- 7 Demonstrace – Masarykovo náměstí
- 8 Občanské fórum – za Albertem
- 9 Památník – Masarykovo náměstí
- 10 Volby – Masarykovo náměstí

Proč se stávkovalo?

Generální stávku vyhlásili 18. listopadu 1989 studenti pražských vysokých škol a herci pražských divadel jako reakci na zásah proti studentům demonstrujícím 17. listopadu na pražské Národní třídě. Stávka se konala v celé republice v pondělí 27. listopadu v poledne. Připojila se k ní většina českých i slovenských institucí, podniků a organizací. Hlavními hesly stávky byly „Konec vlády jedné strany“ a „Svobodné volby“. Organizující stávkové výbory, Občanské fórum a slovenská Verejnosť proti násiliu směřovaly stávku proti vedoucí úloze komunistické strany ve společnosti. Celostátní úspěch stávky potvrdil legitimitu Občanského fóra a jeho podporu v regionech.

Konec vlády jedné strany!

Svobodu, svobodu!

Rožnovská stávka

V Rožnově se ke generální stávce připojili zaměstnanci obou velkých státních podniků – Tesly a Loany. Stávkový výbor v Tesle vyjednával o podobě stávky s vedením, které se snažilo protestu zabránit. Státní bezpečnost později vedení podniku doporučila, aby stávku nenarušovalo, ale nařídilo zaměstnancům stávkovat mimo areál.

Večer před stávkou

„Několik nás radikálnějších,“ vzpomíná v roce 1993 Ing. Zdeněk Konvičný, „jsme se prohlásili za stávkový výbor podniku Tesla Rožnov, bylo nás asi pět, a v neděli večer [26. listopadu 1989] jsme šli oznámit vedení závodu své rozhodnutí o tom, že stávka bude. Vedení podniku včetně stranických exponentů se všemi náměstky zasedalo ještě v devět hodin večer v zasedačce ředitelny v administrativní budově. Jen jejich okna v továrně svítila, jinak byla všude tma. Atmosféra byla velmi nepřátelská. Někteří lidé z vedení se stále cítili být dosti sebevědomí. Bylo zřejmé, že se dohadují o něčem závažném. My jsme jim nekompromisně oznámili, že v pondělí chceme mít přístup k síréně, k závodnímu rozhlasu, že na 12 hodin v poledne vyhlásíme stávku, že se stávkovat bude, ať se děje, co se děje. Atmosféra nebyla dobrá. Vzájemně jsme odhadovali své síly. Oni nevěděli, kolik za námi stojí lidí a jestli se skutečně těch osm tisíc lidí na naše písknutí vyhrne před fabriku. My jsme nevěděli, jestli nám po odchodu ze zasedačky nebudou nasazena železka a nebudeme odvedeni do vyšetřovací vazby. Ta hra nervů byla psychicky velmi náročná a nepříjemná.“ (Sobotka, R., 1993)

Tisíce stávkujících

Dle Krajské správy SNB Ostrava se 27. listopadu 1989 před Teslou shromáždily zhruba dva tisíce lidí. Podle rožnovské kroniky bylo číslo mnohonásobně vyšší. Dle dochovaného videozáznamu akce je možné účast odhadnout ke třem či čtyřem tisícům stávkujících. Stávky se kromě zaměstnanců podniků zúčastnili také studenti středních škol a učiliště.

Stávka na náměstí

Druhý stávkový mítink v Rožnově se konal 27. listopadu na rožnovském náměstí, kde se jej zúčastnilo na pět set občanů.

Stávka u Tesly

Stávka začala v poledne před administrativní budovou státního podniku Tesla reprodukovanou nahrávkou písně Marty Kubišové Modlitba pro Martu, po níž několikatisícový dav provolával: „Svoboda, svoboda!“ Slova se ujal Ing. Jiří Jalůvka, programátor ve výpočetním středisku Tesly. Společně s ním stáli na schodech před vchodem do budovy další dva členové stávkového výboru: Miroslav Valenta a Ing. Zdeněk Konvičný. Jalůvka předestřel průběh akce a oznámil, že stávka se hlásí k provolání vysokoškolských studentů a jejich požadavkům, které přečetl. Sám pak improvizovaně hovořil o náladě a změně, kterou ve společnosti vnímá. Za vedení Tesly Rožnov pak promluvil její generální ředitel Ing. Ivan Hejtmánek, který v krátkém projevu vyjádřil nesouhlas se stávkou, ale zdůraznil, že vedení podniku není lhostejný hospodářský vývoj Tesly ani současné politické dění. Vedení je podle něj „pro pravdivé objasnění událostí ze 17. listopadu v Praze a pro otevřený dialog k otázkám, které tíží naši společnost a dotýkají se podniku i města. K tomu budeme vytvářet takové podmínky, které umožní uplatnit názory všech lidí.“ Dav mu v odpověď nespokojeně skandoval: „Pozdě, pozdě!“ Třetím řečníkem byl předseda celozávodního výboru KSČ Vladislav Ambroz, jehož část stávkujících zjevně neznala a druhá část jej přivítala pískotem, který se vystupňoval poté, co řečník oslovil dav i jako soudruhy a soudruhy. Celý jeho proslov, v němž se snažil stávkující přesvědčit, že komunistická strana je otevřena dialogu, ale stávku nepovažuje za vhodnou, byl přerušován pískotem a skandováním hesel jako: „Konec vlády jedné strany!“ – „Už nevěříme!“ – „Zůstali jste sami!“ Ambroz byl nakonec od mikrofonu vypískán za hromadného skandování: „Fráze, fráze!“ a „Už sem nechod'!“ Organizátoři stávky při tom jen těžko zadržovali úsměvy. Po padesáti minutách Jiří Jalůvka přítomným poděkoval a dav odpověděl: „My se nedáme!“ Stávku zakončil společný zpěv státní hymny a návrat na pracoviště.

<http://roznov89.knir.cz>

Máte k příběhům
Rožnov 89 doplnění,
vzpomínky, dokumenty?
Napište nám na
roznov89@knir.cz